

Конференція в Білостоці. І трохи про академічну мобільність

Війна в Україні. Тривожні настрої в Європі. Але життя триває. І наукове також. У неймовірно важкий час так хочеться бодай крихту радості – звичної, спокійної роботи, маленьких наукових досягнень. Тож скористалася запрошенням узяти участь у конференції в м. Білостоці (Польща), присвяченій творчості Станіслава Монюшка – видатного композитора, творця польської національної опери (як Семен Гулак-Артемівський – творець першої української опери «Запорожець за Дунаєм»), чия життєтворчість залишила слід і на українській землі.

Як відомо, в Одесі Монюшко познайомився з Адамом Міцкевичем, і співпраця двох талановитих особистостей була досить плідною. Композитор захоплювався творами класика польського романтизму, до багатьох із них написав музику.

Музика Монюшка, яку вважають зразком слов'янської музики, znana в Україні, починаючи з XIX століття. Одна з найвідоміших його опер – самобутня і задушевно мелодійна опера «Галька», що стала першою польською класичною національною оперою, – ставилася в Київській опері ще у 1880-х роках і була однією із найпопулярніших. Виконували її також у Львові й Одесі. Можливо, популярність музичного твору забезпечив сюжет, близький українському реципієнту, заснований на поширеному морально-етичному й соціальному конфлікті: Галька, покинута молодим паном Янушем, який одружується на Софії, не може змиритися з утратою коханого і божеволіє, кінчаючи життя самогубством.

Схожий мотив у відомій поемі «Катерина» Т. Шевченка і романтичній баладі «Рибка» А. Міцкевича: зрадлива любов, що призвела до загибелі героїнь – Шевченкової Катерини і Міцкевичевої Кристи (обудві кинулись у водну глибіню).

Твори Монюшка знані в Україні і в XXI столітті. Особливо щедрими на різноманітні імпрези стали 2018–2019 роки, коли музично-культурні інституції приєднуються до вшанування пам'яті видатного композитора концертами і проектами з нагоди його 200-літнього ювілею, а також урочистостей із нагоди 100-річчя відновлення Польщею незалежності. Концертні програми за участю українських і польських артистів відбуваються в Києві, Харкові, Одесі, Львові,

Житомирі, Хмельницькому, Вінниці, Луцьку та інших містах.

Тож абсолютно природною видається конференція «Stanisław Moniuszko: słowo i pieśń (w kręgu tradycji Mickiewiczowskiej)» («Станіслав Монюшко: Слово і пісня (у колі традиції Міцкевича)», Білосток, 15 червня 2022 року), приурочена 150-річчю з дня смерті композитора.

Захід організували кафедра славистичного мовознавства, кафедра філологічних досліджень «Схід–Захід», філологічний відділ Університету в Білостоці, Академія освіти Університету Вітольда Великого (Вільнюс).

Конференція проходила в режимі особистої присутності (що особливо приємно в «постковідні» часи) та онлайн.

З великим зацікавленням присутні слухали доповіді «Музичні ремінісценції в сучасній польській поезії Литви» *Галини Туркевич* (Вільнюс), «Виконання творів С. Монюшка в Литві після II світової війни» *Юзефа Шостаковського* (Вільнюс), «Віденські поетичні інспірації в піснях Станіслава Монюшка» *Збігнева Стемпняка* (Ольштин), «Музикальність у поезії. У колі Міцкевича і Монюшка» *Анни Трикші* (Люблін), «Архівір вокальної лірики С. Монюшка «Чи знаєш той край» – коментар до тексту» *Леонарди Дацевич* (Білосток), «Вшанування пам'яті Станіслава Монюшка» *Малгожати Пашко* (Білосток), «Полівекторність життєтворчості Станіслава Монюшка: український сегмент» *Людмили Ромащенко* (Черкаси), «Віват, пан Монюшко!» *Аполонії Скаковської* (Вільнюс), «Органні і фортеп'янні твори Станіслава Монюшка – з досвіду виконавця» *Рафала Сулми* (Білосток), «Witolorauda» *Юзефа Ігнація Крашевського* у творчості Станіслава Монюшка» *Агати Магдзяк* (Жешув).

Приємно, що конференція виходила за межі винятково наукового формату. Її друга частина – концертна, у якій лунали твори С. Монюшка в чудовому виконанні співака, науковця і католицького священика Збігнева Стемпняка й акомпаніатора Кшиштофа Керцула. Особливо зворушливо прозвучала пісня «Козак», яку виконавець увів до свого репертуару спеціально з огляду на нинішні події в Україні.

Ще однією родзинкою конференції стали урочистості з нагоди вручення Леонарді Дацевич *Księgi Jubileuszowej* – нагороди за багаторічну наукову діяльність (приємно, що у світі є країни, де належно шанують учених). У ролі ведучих успішно виступив тандем молодих науковців Анни Романік і Роберта Шимулі. *Leonarda Dacewicz* – професор, znana за межами краю ономотолог, голова оргкомітету конференції. Зворушливо і щиро звучали вітання ювілярці, вдячність за наукові досягнення й безкорисливу підтримку молодих учених, зокрема у виступі професора, декана філологічного факультету Університету в Білостоці *Ярослава Лавського*. Він знаний у Польщі і за її межами літературознавець, критик, есеїст, член *Komitetu Nauk o Literaturze PAN* (Комітет Наук про Літературу ПАН), член-кореспондент *Polskiej Akademii Umiejętności* (Польська Академія Майстерності). З *Ярославом Лавським* ми знайомі упродовж багатьох років – зустрічалися на численних наукових заходах (модерували разом) у Польщі, Литві, Україні, зокрема на конференціях, організованих очільником київської полоністики, академіком *Ростиславом Радшиєвським*.

Приємною несподіванкою виявилася присутність на заході прапрапра-внучки відомого композитора *Ельжбети Яновської-Монюшко*. Харизматична,

енергійна, цікава оповідачка, приємна у спілкуванні, вона вразила знанням свого родоводу й закликала учасників вивчати власне генеалогічне дерево, пишатися своїми (хай і не видатними) предками, бо коріння роду дає силу й опору в житті.

Під час конференції автор цих рядків отримала подарунок від професора, члена наукового комітету конференції Анджея Баранова, із яким пов'язана багаторічною (близько вісімнадцяти років) науковою співпрацею.

Це (хай і зі значним запізненням) поважні видання із власними публікаціями (що може бути ціннішим для науковця?!) про Івана Франка і Теодора Томаша Єжа, про литовські обрії Дмитра Чередниченка (польською мовою), що стане даниною пам'яті Дмитру Семеновичу – нашому земляку, уродженцю Канівщини.

Участь у конференції відбулася в межах мого перебування в Польщі як стипендіата Лодзького університету і «visiting professor» (професор на запрошення) цього ж закладу. Що дає можливість зайнятися улюбленою справою, відчутти продуктивну бібліотечну тишу, насолодитися спілкуванням із книгами, особливо в новій університетській бібліотеці.

Lyudmyla Romashchenko